

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering over de
 juridische eerstelijnsbijstand
 - Tweede principiële goedkeuring

Dit besluit van de Vlaamse regering concretiseert de praktische uitwerking van de bepalingen met betrekking tot de juridische eerstelijnsbijstand uit het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand. Op die manier wordt er uitvoering gegeven aan het Vlaamse kader dat zorgt voor een harmonisering van de organisatie, werking en subsidiëring van de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Dit besluit heeft betrekking op het beleidsveld justitie en handhaving.

Met het besluit van de Vlaamse Regering van 11 september 2020 (over de reorganisatie van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur en de samenvoeging van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur met het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen) werd beslist dat deze bevoegdheid in de toekomst onder het beleidsveld justitie en handhaving zal vallen, maar dat de oprichting van het beleidsveld justitie en handhaving pas operationeel wordt op de datum van de oprichting van het agentschap dat de bijhorende bevoegdheden zal uitoefenen (artikel 61 van het BVR van 11 september 2020).

Met dit besluit wordt er overeenkomstig strategische doelstelling 5.3.3 van de beleidsnota Justitie en Handhaving 2019-2024 gestreefd naar een laagdrempelige, kwalitatieve en efficiënte juridische eerstelijnsbijstand.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het voorontwerp besluit werd principiële goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 2 juli 2021 (VR 2021 0207 DOC.0748-1 en VR 2021 0207 DOC.0748-2). Het besluit werd voor advies overgemaakt aan de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en van de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens.

Deze adviezen hebben aanleiding gegeven tot de aanpassing van het voorliggend voorontwerp van besluit. Bijgevolg wordt dit voorontwerp aan de Vlaamse Regering voorgelegd voor een tweede principiële goedkeuring met het oog op het inwinnen van het advies van de Raad van State.

Op 3 augustus 2021 bracht de Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin haar advies uit. Hieronder wordt ingegaan op het advies:

- De Vlaamse Raad geeft enkele algemene bedenkingen mee met betrekking tot het eerdere ontwerpbesluit dat aan de raad voor advies werd voorgelegd en het Geïntegreerd Breed Onthaal. Dit luik van het advies heeft geen aanleiding gegeven tot aanpassingen van het voorontwerp van besluit.
- De Vlaamse Raad geeft aan dat de samenstelling van de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand verschilt van deze die eerder werd vastgelegd in het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de juridische eerstelijnsbijstand dat aan de raad voor advies werd voorgelegd. De raad stelt vast dat hierdoor het evenwicht vervalst tussen de vertegenwoordigers van de balie en de vertegenwoordigers van het Geïntegreerd Breed Onthaal. De samenstelling in artikel 11 is gebaseerd op het principe dat elke commissie bestaat uit vijf vertegenwoordigers van de balie en vijf (3+2) vertegenwoordigers van de brede welzijnssector. Hierdoor wordt via het artikel reeds tegemoet gekomen aan een evenwichtige verdeling.
- De Vlaamse Raad vraagt om in artikel 11, eerste lid, 2° “, minstens één vertegenwoordiger van elke kernpartner” te schrappen. De Vlaamse Raad is van mening dat het mogelijk zou moeten zijn dat kernactoren gezamenlijk andere keuzes kunnen maken en elk voor zich het GBO kunnen vertegenwoordigen in de commissies. Daarom werd artikel 11, eerste lid, 2° aangevuld met “tenzij de vertegenwoordigers van de samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal in kwestie in consensus beslissen om van dat minimumaantal af te wijken;”. Dit geeft de kernactoren de mogelijkheid om gezamenlijk andere keuzes te maken, zoals gesuggereerd in het advies van de Vlaamse Raad.
- Bij artikel 18 vraagt de Vlaamse Raad of dit betekent dat advocaten kunnen kiezen om eerstelijnsbijstand te verrichten of niet. Ook stelt de raad de vraag of advocaten-stagiairs ook verplicht zullen worden hieraan deel te nemen in het kader van hun stage, net zoals bij de juridische tweedelijnsbijstand. Dit besluit voorziet geen verplichting om juridische eerstelijnsbijstand te verrichten. Voor advocaten-stagiairs wordt het door de bepaling in het voorontwerp van besluit ook niet uitgesloten dat zij hieraan vrijwillig deelnemen in het kader van hun stage.
- Er is tegemoet gekomen aan de opmerking van de Vlaamse raad dat de omschrijving van het vormingskader in artikel 21 te summier is. In artikel 21 is toegevoegd dat de basisopleiding zowel een welzijnsgericht luik als een juridisch luik bevat.
- De Vlaamse raad bevraagt waarom de leeftijdscategorie 18-25 jaar in artikel 22, vierde lid, 1°, werd bepaald. De criteria voor de bepaling van de kwetsbaarheid van de doelgroepen werden overgenomen uit het besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswerk. Naar aanleiding van de opmerking van de Vlaamse Raad is deze leeftijdscategorie geschrapt in het voorontwerp van besluit. De criteria voor de kwetsbaarheid van doelgroepen gelden ook voor andere leeftijdscategorieën.
- Het is voor de Vlaamse Raad niet duidelijk hoe een mondelinge klacht ontvankelijk zal worden verklaard en de Raad vraagt om dit te verduidelijken. Naar analogie met artikel II.76 van het Bestuursdecreet werd geoordeeld dat voor mondelinge klachten, zoals omschreven in artikel 27 van het besluit, die ook mondeling beantwoord kunnen worden, geen ontvankelijkheidsonderzoek nodig is.
- De Vlaamse raad geeft aan dat het voor de rechtszekerheid beter is om de indieners van een klacht sowieso schriftelijk op de hoogte te brengen van de wijze waarop ze zich kunnen verzetten en de mogelijkheid om dit mondeling te doen weg te laten om bewijsproblemen te voorkomen. Aan deze opmerking is tegemoet gekomen. Artikel 28 in het voorontwerp van besluit is herschreven. De commissies kunnen gegevens enkel verwerken als de indiener daarvoor voorafgaand zijn schriftelijke toestemming heeft gegeven.

- Aan de vraag van de raad om in het besluit te verduidelijken wat 'uitzonderlijke omstandigheden' in artikel 32 van het besluit inhouden is niet tegemoet gekomen. Gezien de gemeenrechtelijke betekenis van het woord wordt dit niet gedefinieerd. Onder uitzonderlijke omstandigheden wordt hier verstaan, naar analogie met artikel II.83 van het Bestuursdecreet, onder andere: de complexiteit van de klacht, extra tijd om de bemiddeling te doen slagen, gevallen van overmacht.
- De raad vraagt naar de motivering waarom de leeftijdsgrens van 12 jaar of ouder wordt gehanteerd bij de bepaling van het aandeel van het gewogen aantal inwoners. De programmatie zoals uitgeschreven in artikel 35 is gebaseerd op het ministerieel besluit van 23 december 2016 houdende de programmatie van de centra voor algemeen welzijnswerk. Dit is een gekende berekening en biedt ook de mogelijkheid om de cijfergegevens met betrekking tot gewogen aantal inwoners te gebruiken.

Op 20 juli 2021 verstrekte de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens advies nr. 2021/61. In haar advies stelt de VTC dat het voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd. Hierbij wordt aangegeven op welke wijze werd tegemoetgekomen aan deze elementen:

- *de correcte rechtvaardigingsgrond(en) voor de verwerking van persoonsgegevens onder de AVG te verduidelijken en te herbekijken of toestemming wel de meest aangewezen rechtvaardigingsgrond is*

Om tegemoet te komen aan de aanbeveling in randnummer 16 wordt in artikel 34, §5, van het voorontwerp de rechtvaardigingsgrond opgenomen voor wat betreft de samenstelling en werking van de commissies en het bestuur van de commissies, alsook de selectie van advocaten. Het betreft artikel 6, eerste lid, e), AVG, namelijk het vervullen van een taak van algemeen belang.

De rechtvaardigingsgrond voor de verwerking van de persoonsgegevens van de gebruikers in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand is vastgelegd in artikel 38, §2, van het decreet van 26 april 2019. Elke verwerking die in die context plaatsvindt, vindt een rechtvaardigingsgrond in artikel 6, eerste lid, e), AVG (vervullen van een taak van algemeen belang) en voor sommige verwerkingen in artikel 9, tweede lid, g), AVG en eventueel in artikel 10 AVG. De instemming die is vereist om de gegevens van de gebruikers te kunnen uitwisselen (art. 38, §3, 4°, van het decreet van 26 april 2019 en art. 34, §3 en 4, van het voorontwerp), is geen rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens, maar enkel een extra waarborg voor het delen van persoonsgegevens. De VTC vraagt om deze regeling te verduidelijken (randnummer 15), maar aangezien deze regeling in het decreet van 26 april 2019 is vastgelegd, kan worden verwezen naar het decreet en de parlementaire voorbereiding.

Om tegemoet te komen aan de aanbevelingen in randnummer 16, 17, 19 en 20 over de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de klachtenbehandeling wordt artikel 28 van het voorontwerp aangepast. In dit artikel wordt vastgelegd dat de commissies de gegevens in het kader van de klachtenbehandeling, meer bepaald de naam van de indiener en het voorwerp van de klacht bekendmaken bij de betrokkene tegen wie de klacht gericht is of bij andere betrokken overheidsinstanties, enkel kunnen verwerken nadat ze daarvoor de uitdrukkelijke en geïnformeerde, schriftelijke toestemming van de indiener hebben gekregen. De toestemming is een toestemming als vermeld in artikel 4, 11), van de AVG.

- *de verwerkingsverantwoordelijke aan te duiden van de verwerking van de persoonsgegevens van de leden van de commissie, van het bestuur van de commissie (voorzitter, penningmeester en secretaris) en van de advocaten*

Om tegemoet te komen aan de aanbeveling in randnummer 34 wordt artikel 35, §6, van het voorontwerp aangevuld. De commissies worden aangeduid als verwerkingsverantwoordelijke voor wat betreft de verwerking van de persoonsgegevens van hun leden en bestuur (voorzitter, penningmeester en secretaris) en van de advocaten.

De VTC is van oordeel dat de decreetgever, de Vlaamse Regering en de verantwoordelijken voor de verwerking moeten nagaan of het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling voor de verschillende verwerkingen al dan niet noodzakelijk is (randnummer 35). Er wordt nota genomen van deze opmerking. Deze opmerking noopt echter niet tot aanpassingen. Het opmaken van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling is namelijk geregeld in artikel 35 AVG dat van rechtstreekse toepassing is.

De VTC beveelt aan om het begrip “administratie” preciezer aan te duiden aangezien deze dienst zal optreden als verwerkingsverantwoordelijke van de gecodeerde of geanonimiseerde persoonsgegevens van gebruikers bij doorgifte van de commissies aan de administratie (randnummer 33). In het voorontwerp van besluit werd artikel 1, 1° aangepast met een preciezere omschrijving van het begrip “administratie”.

- *de categorieën van persoonsgegevens verder te specificeren*

Om tegemoet te komen aan de aanbeveling in randnummer 38 worden in artikel 34, §5, van het voorontwerp de categorieën van gegevens verduidelijkt voor wat betreft de samenstelling en werking van de commissie en het bestuur van de commissie, alsook de selectie van advocaten.

- *de doeleinden van de mededelingen van persoonsgegevens tussen advocaten en tussen de advocaten en relevante, gespecialiseerde of meer aangewezen personen, instanties of organisaties die betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening aan de gebruiker, verder uit te werken*

De advocaten die aan de gebruikers juridische eerstelijnsbijstand aanbieden, verwerken persoonsgegevens van de gebruikers en kunnen met elkaar en met relevante, gespecialiseerde of meer aangewezen personen, instanties of organisaties die betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening aan de gebruiker, persoonsgegevens van de gebruikers uitwisselen, opdat aan de gebruiker verantwoorde hulp- en dienstverlening kan worden verstrekt en opdat de continuïteit van de hulp- en dienstverlening aan die gebruikers kan worden gegarandeerd. Dat doeleinde is vastgelegd in artikel 38, §1, eerste lid, van het decreet van 26 april 2019. Er hoeft bijgevolg geen gevolg te worden gegeven aan de aanbeveling in randnummer 40.

- *de bepalingen die betrekking hebben op de juistheid van persoonsgegevens verder uit te werken en de transparantiemaatregelen uit te werken*

De VTC beveelt aan om bepalingen omtrent de juistheid van de persoonsgegevens op te nemen, eventueel door te verwijzen naar bestaande regelingen (randnummer 45). Daarnaast beoordeelt de VTC het positief dat er aandacht wordt geschonken aan transparantie en de rechten van betrokkenen, maar beveelt ze aan om het voorontwerp aan te vullen met de verplicht op te nemen vermeldingen voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens van advocaten en de leden en het bestuur van de commissies (randnummer 49).

In tegenstelling tot wat de VTC stelt, hoeven de vermeldingen met betrekking tot de juistheid van gegevens, de rechten van betrokkenen en transparantie niet in de regelgeving worden opgenomen. Dit zijn immers verplichtingen die rechtstreeks voortvloeien uit de AVG en die

zodoende rechtstreekse werking hebben, en waaraan de verwerker of verwerkingsverantwoordelijke op grond van de verordening moet voldoen. Naar analogie met artikel 34, §1, eerste en tweede lid, van het voorontwerp, wordt in artikel 28, tweede lid, en 34, §5, van het voorontwerp wel verduidelijkt dat de commissies de indieners van een klacht, de (kandidaat-)leden en de advocaten informeren over hun rechten in het kader van de verwerking van persoonsgegevens.

Verder formuleert de VTC nog enkele aanbevelingen (randnummer 51 e.v.) die betrekking hebben op de implementatie van voorliggende regelgeving. Deze aanbevelingen vragen geen aanpassing van het voorontwerp van besluit.

In randnummer 58 stelt de VTC dat het niet zeker is of met de term “gecodeerde persoonsgegevens” in artikel 41 van het voorontwerp effectief gecodeerde persoonsgegevens worden bedoeld of ruimer gepseudonimiseerde persoonsgegevens. Wat dat betreft kan verwezen worden naar artikel 2, 5°, van het decreet van 26 april 2019, waarin “gecodeerde persoonsgegevens” als volgt worden gedefinieerd: “gepseudonimiseerde persoonsgegevens, zoals bedoeld in artikel 4, 5), van de algemene verordening gegevensbescherming, die alleen door middel van een code in verband kunnen worden gebracht met een geïdentificeerde of identificeerbare persoon”. Voor het overige kan worden bevestigd dat daar waar gewag wordt gemaakt van anonimisering, werkelijke anonimisering en niet enkel pseudonimisering van persoonsgegevens wordt bedoeld (randnummer 60).

Ten slotte wordt niet tegemoetgekomen aan de aanbeveling in randnummer 30 waarin de VTC vraagt om het begrip “grensoverschrijdend gedrag” te definiëren. Het doeleinde van de verwerking van persoonsgegevens in het kader van grensoverschrijdend gedrag zal verduidelijkt worden in het geschreven referentiekader dat de commissies in het kader van artikel 26 van dit besluit ontwikkelen.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Sinds 1 juli 2014 is Vlaanderen inhoudelijk bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand en de commissies die de bijstand organiseren, en sinds 1 januari 2015 voor de subsidiëring van die commissies. Op het einde van de vorige legislatuur werd het nieuwe voorstel van decreet houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand goedgekeurd door het Vlaams Parlement dat de juridische eerstelijnsbijstand (en de justitiehuisen) een Vlaams kader gaf.

In dit decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand werden krachtlijnen en principes van de juridische eerstelijnsbijstand vastgelegd door zowel een nieuw inhoudelijk kader als een subsidiekader te ontwikkelen. Enerzijds worden op die manier de organisatie, werking en subsidiëring van de commissies geharmoniseerd. Anderzijds wordt de samenwerking met andere actoren die op het vlak van eerstelijnsbijstand actief zijn geoptimaliseerd. Daarbij wordt het onthaal van burgers die op zoek zijn naar juridische eerstelijnsbijstand verbonden aan het geïntegreerd breed onthaal. Dit regelgevend kader heeft als doel de drempel naar de juridische eerstelijnsbijstand laag te houden en burgers op een geïntegreerde wijze snel de hulp te kunnen laten vinden die ze nodig hebben.

Tot op heden wordt de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand nog geregeld via de bestaande federale regelgeving. Zo worden de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand en de omschrijving van de commissies ter zake tot nu toe geregeld door artikel 508/1 tot en met 508/6 van het Gerechtelijk Wetboek. De erkenning van organisaties voor juridische bijstand, de samenstelling en de werking van de commissies voor juridische bijstand en het bepalen van objectieve indicatoren voor de subsidiëring ervan, worden tot vandaag geregeld door het koninklijk besluit van 20 december

1999 tot bepaling van de nadere regels inzake erkenning van de organisaties voor juridische bijstand, alsook betreffende de samenstelling en de werking van de commissie voor juridische bijstand en tot vaststelling van de objectieve criteria van subsidiëring van de commissies voor juridische bijstand, overeenkomstig de artikelen 508/2, § 3, tweede lid, en 508/4, van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 4 september 2002. Vlaanderen heeft de subsidiëring en de organisatie van de commissies voor juridische bijstand in eerste instantie voortgezet op basis van de geldende federale regelgeving.

In voorliggend voorontwerp van besluit wordt de praktische uitwerking van de bepalingen uit het decreet van 26 april 2019 verder geconcretiseerd. De voorzitters van de commissies voor de juridische eerstelijnsbijstand en de Orde van Vlaamse Balies werden via verschillende feedbackmomenten betrokken bij de opmaak hiervan waardoor we tot een gedragen voorontwerp van besluit zijn gekomen. Met dit voorontwerp van besluit kunnen we eindelijk op basis van een Vlaams uniform kader een laagdrempelige, kwalitatieve en efficiënte juridische eerstelijnsbijstand garanderen. Aan de hand van de meerjarenplannen, de jaarlijkse inhoudelijke en financiële verslagen wordt de werking van de verschillende commissies bovendien gemonitord en bijgestuurd waar nodig.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Hoofdstuk 1. Definities en algemene bepalingen

Artikel 1

In dit artikel worden een aantal basisbegrippen gedefinieerd.

Artikel 2

Er is gekozen om zoveel als mogelijk mededelingen via e-mail te laten verlopen. Andere communicatiemiddelen zijn nog steeds mogelijk en kunnen toegelaten worden door de minister. Er zijn een aantal situaties gedefinieerd waarbij een bevestiging van ontvangst gevraagd wordt.

Hoofdstuk 2. Organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand

Afdeling 1. Werkgebied van de commissies

Artikel 3

Het werkgebied waarbinnen de commissies hun activiteiten uitoefenen wordt door de minister bepaald. Hierbij wordt rekening gehouden met de voorwaarden die vastgelegd zijn in het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand. Het is de bedoeling dat alle regio's onder een werkgebied van een commissie vallen en dus de werking gebiedsdekkend is.

Afdeling 2. Erkenning van de commissies

Artikelen 4 tot en met 10

Deze artikelen behoeven geen verdere toelichting.

Afdeling 3. Samenstelling en werking van de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand

Artikel 11

De commissies voor juridische bijstand moeten de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand op zich nemen. Om te garanderen dat daarbij rekening wordt gehouden met het wegwerken van drempels, moeten de commissies minstens samengesteld zijn uit vijf vertegenwoordigers van de balie en drie vertegenwoordigers van de kernpartners van het geïntegreerd breed onthaal, namelijk telkens één vertegenwoordiger van het OCMW, het erkende centrum voor algemeen welzijnswerk en de dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds. De kernpartners van het geïntegreerd breed onthaal

kunnen in consensus beslissen om af te wijken van dit minimumaantal. Daar waar er nog geen geïntegreerd breed samenwerkingsverband actief is, worden dezelfde organisaties in dezelfde verhouding betrokken.

Om voldoende rekening te houden met het perspectief van de meest kwetsbaren in de samenleving en andere organisaties die juridische bijstand verlenen, is het noodzakelijk dat de commissie in haar organisatiestructuur ook zorgt voor twee vertegenwoordigers van middenveldorganisaties en andere organisaties die met de meest kwetsbare doelgroepen werken, bijvoorbeeld met etnisch-culturele minderheden, jongvolwassenen of personen in armoede of andere niet-commerciële organisaties die juridische bijstand verlenen zoals wetswinkels en huurdersbonden. Voor elke vertegenwoordiger moet ook een plaatsvervanger aangeduid worden.

Het besluit omschrijft de minimale samenstelling van de commissie. Commissies kunnen deze samenstelling zelf uitbreiden indien ze dat opportuun vinden. Zodoende kunnen zij maximaal rekening houden met hun regionale context. Daarbij moet men er rekening mee houden dat het aantal vertegenwoordigers en hun plaatsvervangers van de balie steeds gelijk zijn aan het aantal vertegenwoordigers en hun plaatsvervangers van de samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal en van de organisaties met de meest kwetsbare doelgroepen. De samenstelling van de commissie wordt nader omschreven in het meerjarenplan van elke commissie. Indien een commissie moeilijkheden ondervindt om de verschillende voormelde categorieën te laten vertegenwoordigen in haar samenstelling, kan de minister gemotiveerd afwijkingen toestaan op de samenstelling zoals opgenomen in het besluit, zodat de niet-deelname van de minimale partners niet leidt tot een impasse. De commissie dient hiervoor wel aan te tonen dat ze herhaaldelijke en gerichte inspanningen heeft geleverd om aan de criteria te kunnen beantwoorden.

Artikelen 12 tot en met 13

Deze artikelen behoeven geen verdere toelichting.

Artikel 14

De penningmeester of een plaatsvervanger beheert de financiën van de commissie. Onder de financiën van de commissie valt bijvoorbeeld het beheren van de subsidies die conform dit besluit aan de commissie worden toegekend.

Artikel 15

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting

Artikel 16

Voor een geldige stemming moet ten minste drie vierde van de leden of hun plaatsvervangers aanwezig zijn. Er is gekozen om te werken met plaatsvervangers zodat de afwezigheid van leden niet tot een impasse leidt. De voorzitter of zijn plaatsvervanger heeft een doorslaggevende stem wanneer er een staking van stemmen is. Het huishoudelijk reglement kan uitzonderingen op de bepaling van een beslissing bij meerderheid formuleren, zodat de dagelijkse werking niet in het gedrang komt. Dit kan echter enkel ingeval van beslissingen van ondergeschikt belang of aanvullende aard die noodzakelijk zijn voor de dagelijkse werking. Tijdens de vergadering kunnen ook andere betrokkenen uitgenodigd worden, maar zij hebben geen stemrecht.

Artikel 17

Elke commissie voor juridische eerstelijnsbijstand dient een huishoudelijk reglement op te stellen met een aantal minimale aspecten zoals de wijze waarop de verkiezingen voor de aanstelling van beheersfuncties verloopt en de frequentie, de plaats waar ze haar zetel heeft, enz.

Afdeling 4. Selectie van de advocaten die optreden in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand

Artikel 18

Om de kwaliteit van de dienstverlening door de advocaten te waarborgen, selecteren de commissies de advocaten uit een lijst, die door de balie uit het werkgebied van de commissie wordt samengesteld. De regeling voor beroepen tegen beslissingen over de lijst van advocaten is vastgelegd in artikel 28, §2, eerste lid van het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en juridische eerstelijnsbijstand. Hierbij oordeelt de commissie of de advocaat voldoet aan de vereisten. Er dienen steeds voldoende advocaten te worden geselecteerd zodat de taken uitgevoerd kunnen worden. Commissies kunnen steeds nieuwe advocaten selecteren. Ze kunnen ook advocaten verwijderen uit de selectie wanneer zij niet voldoen aan de vooropgestelde voorwaarden.

Artikel 19

Dit artikel bepaalt de voorwaarden waaraan de advocaten belast met het verlenen van juridische eerstelijnsbijstand moeten voldoen. Door deze op te nemen in het regelgevend kader wordt een minimale kwaliteit van het juridische eerstelijnsadvies voorzien. Daarnaast heeft elke commissie de autonomie om bijkomende voorwaarden te formuleren, gebaseerd op de specifieke, regionale noden in het werkingsgebied. Deze voorwaarden dienen opgenomen te worden in het huishoudelijk reglement.

Artikel 20

De commissie brengt de advocaat individueel op de hoogte van haar gemotiveerde beslissing om de advocaat te selecteren of te schrappen uit de selectie. De advocaat kan steeds gebruik maken van het mechanisme van willig beroep, d.i. een beroep dat wordt ingediend bij het orgaan dat de bestreden beslissing genomen heeft.

Afdeling 5. Taken van de commissies

Artikel 21

De commissie ontwikkelt in overleg met deskundigen uit het welzijnswerk een vormings-, trainings- en opleidingsbeleid voor de advocaten van de commissies teneinde hen te ondersteunen in (1) het geven van adviezen op een voor de gebruiker verstaanbare manier, (2) de kennis over het welzijnswerk en de sociale kaart met aanbod aan hulp- en dienstverlening in hun regio en (3) de kennis over de leefwereld van specifieke kwetsbare groepen. De basisopleiding omvat zowel een welzijnsgericht luik als een juridisch luik. Het welzijnsgericht luik kan volgende onderdelen bevatten: methodologie, vraagverheldering en verkenning, klare taal, deontologie/ethiek, inleiding sociaal werk en sociaal beleid, kennis van de sociale kaart van het beschikbaar hulpaanbod in Vlaanderen, bemiddeling in diverse sectoren,... Het juridische luik kan bijvoorbeeld bestaan uit: werking van de eerstelijnsbijstand met ten minste aandacht voor het ontsluiten van publiek beschikbare juridische informatie, gegevensbescherming,...

Artikel 22

De commissies dienen hun aanbod op een zodanige wijze te organiseren dat elke burger, en in het bijzonder de meest kwetsbare burger met al zijn/haar mogelijkheden en kwetsbaarheden (bv. mensen met een beperking, chronisch zieken, kwetsbare ouderen, jongeren met gedrags- en emotionele problemen, mensen die in armoede leven, enz.), daarvan daadwerkelijk gebruik kunnen maken. De commissies moeten hun doelgroepenbeleid vastleggen en uitwerken in het meerjarenplan. Om het aanbod te kunnen voorzien, dienen zij bekendmakingscampagnes te organiseren, afspraken te maken met diensten die deze kwetsbare groepen bereiken om de drempel die bestaat voor kwetsbare groepen, te overwinnen en specifieke participatiemethodieken hanteren om kwetsbare groepen bij haar werkzaamheden te betrekken. In het artikel worden vijf criteria omschreven voor de bepaling van kwetsbaarheid van de doelgroepen.

Artikel 23

Dit artikel beschrijft een aantal voorwaarden waaraan de dienstverlening van de commissie dient te voldoen zodat het aanbod op een laagdrempelige en kwaliteitsvolle wijze vorm krijgt.

Artikel 24

In haar werking promoot de commissie herstelgerichte en alternatieve vormen van conflicthantering. Door deze bepaling op te nemen in dit besluit worden de advocaten gewezen op hun rol om tijdens het geven van een eerstelijns juridisch advies naast strafrechtelijke interventies ook reeds vermelding te maken van alternatieve benaderingen in het omgaan met criminaliteit. Slachtofferdaderbemiddeling is hierin een concreet voorbeeld.

Artikel 25

De juridische eerstelijnsbijstand dient onafhankelijk van de juridische tweedelijnsbijstand te worden georganiseerd om te vermijden dat belangenvermenging ontstaat. Anderzijds verwachten we dat de commissies gebruikers vlot kunnen doorverwijzen naar de juridische tweedelijnsbijstand indien dat nodig blijkt te zijn. Hiertoe werken de commissies een samenwerkingsmodel uit met de bureaus voor juridische bijstand.

Artikel 26

De commissies ontwikkelen een geschreven referentiekader voor grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van de gebruikers. Dit artikel bepaalt hieromtrent de modaliteiten. Grensoverschrijdend gedrag van advocaten ten aanzien van de gebruikers wordt gemeld aan de administratie en aan de balie. Vanzelfsprekend wordt deze informatie doorgegeven aan de minister.

Afdeling 6. Klachten en bemiddeling

Artikel 27

Dit artikel beschrijft de manier waarop een klacht kan worden ingediend bij de commissie en aan welke voorwaarden een schriftelijke klacht moet voldoen om ontvankelijk te zijn. Naar analogie met artikel II.76 van het Bestuursdecreet werd geoordeeld dat voor mondelinge klachten, zoals omschreven in artikel 27 van het besluit, die ook mondeling beantwoord kunnen worden, geen ontvankelijkheidsonderzoek nodig is.

Artikel 28

De commissie kan de naam van de indiener en het voorwerp van de klacht enkel bekendmaken bij de betrokkene tegen wie de klacht gericht is of bij andere betrokken overheidsinstanties als de indiener daarvoor voorafgaandelijk zijn uitdrukkelijke en geïnformeerde, schriftelijke toestemming heeft gegeven. De commissie informeert de indiener van de klacht op gepaste wijze over zijn rechten in het kader van de verwerking van persoonsgegevens.

Artikel 29

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 30

Dit artikel geeft het belang van neutraliteit aan en verbiedt de commissie om feiten bekend te maken die schade kunnen berokkenen aan de indiener of de betrokkene.

Artikel 31

De commissie kan oordelen of bemiddeling aangewezen is en kan een bemiddelaar aanduiden. De indiener moet binnen een termijn bepaald door de commissie aangeven of hij al dan niet van de mogelijkheid gebruik maakt. Als de indiener niet reageert voor het verstrijken van de termijn, wordt ervan uitgegaan dat de indiener niet ingaat op het aanbod van bemiddeling.

Artikel 32

Dit artikel bepaalt de termijn waarbinnen een klacht afgehandeld wordt. De termijn kan eenmalig verlengd worden in uitzonderlijke omstandigheden. Onder uitzonderlijke omstandigheden kan bijvoorbeeld begrepen worden: de complexiteit van de klacht, extra tijd om de bemiddeling te doen slagen, gevallen van overmacht.

Artikel 33

Dit artikel beschrijft wanneer een klacht kan ingediend worden bij de Vlaamse Ombudsdienst.

Afdeling 7. Omgaan met gegevens

Artikel 34

Dit artikel regelt de verwerking van persoonsgegevens door de commissies en de advocaten en, zoals vereist door de AVG, legt de essentiële elementen van de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens vast. Een goede samenwerking is noodzakelijk tussen de advocaten die juridische eerstelijnsbijstand verlenen, en hulp- en dienstverlenende organisaties voor de gebruikers bij wie een ruimere problematiek gedetecteerd wordt. Om de hulp- en dienstverlening op een goede en kwaliteitsvolle wijze te kunnen continueren zonder extra drempels te installeren, is gegevensuitwisseling tussen de advocaten en de hulp- en dienstverlenende organisaties noodzakelijk. Dit artikel bepaalt de voorwaarden die commissies in acht moeten nemen inzake het verwerken van persoonsgegevens, het informeren van de gebruikers over de verwerking van de persoonsgegevens en zijn rechten in dit kader.

Bovendien verwerken de advocaten die juridische eerstelijnsbijstand verstrekken persoonsgegevens. In dit kader nemen zij passende technische en organisatorische maatregelen ter bescherming van deze gegevens. Ze bewaren de gegevens maximaal vijf jaar.

Het uitwisselen van persoonsgegevens tussen de advocaten onderling en tussen de advocaten en andere actoren die betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening aan de gebruiker, kunnen enkel onder de strikte voorwaarden, vermeld in dit besluit.

De persoonsgegevens worden uitgewisseld conform de verwerkersovereenkomst die de commissie met elke advocaat sluit. Een verwerkersovereenkomst is een contract ondertekend door twee partijen, m.n. (1°) de verwerkingsverantwoordelijke en (2°) de verwerker. De commissie is de verwerkingsverantwoordelijke en wordt verantwoordelijk gehouden voor wat er met de persoonsgegevens gebeurt. De verwerker is hier de advocaat die een deel of de gehele verwerking uit handen neemt van de verantwoordelijke. De verwerkersovereenkomst regelt dat advocaten zorgvuldig met de persoonsgegevens omspringen en zich bovendien houden aan de afspraken die daarover zijn gemaakt in de overeenkomst.

Dit artikel bepaalt ook welke informatie de advocaten aan de commissies bezorgen, er zijn zeven categorieën bepaald. Om zo uniform mogelijk te werken, wordt er door de minister, in afstemming met de commissies, een lijst met registratievariabelen opgesteld. De uitwisseling van gegevens tussen advocaten en de commissies gebeurt via een beveiligde toepassing en enkel na instemming van de gebruiker.

Dit artikel bepaalt eveneens welke persoonsgegevens van de kandidaat-leden van de commissie verwerkt worden. Er zijn zes categorieën bepaald. Er worden ook zes categorieën van persoonsgegevens bepaald welke verwerkt worden bij de selectie van de advocaten. De leden, kandidaat-leden en advocaten worden op een gepaste wijze geïnformeerd over hun rechten in kader van deze verwerking. De gegevens worden maximaal voor 5 jaar bewaard.

De commissies zijn verantwoordelijk om alle passende maatregelen te treffen zodat de verwerking van de gegevens volgens de geldende wetgeving verloopt.

Hoofdstuk 3. Subsiëring, programmatie en registratie

Artikel 35

Voor de berekening van de subsidies wordt er gewerkt met een programmatie om de beschikbare middelen zo correct mogelijk in verhouding met de werklust te verdelen onder de commissies. Hierbij wordt er een verdeling gemaakt die voor 90% bepaald wordt door het aandeel gewogen aantal inwoners van twaalf jaar of ouder in het werkgebied en voor 10% door het aandeel van de dagpopulatie beklagden en veroordeelden in de gevangenissen in het werkgebied. Er wordt op bepaalde vastgelegde tijdstippen ook een lijst met deze gegevens bekend gemaakt door de minister.

Artikel 36

De commissies moeten voldoen aan verschillende voorwaarden om een subsidie te kunnen ontvangen en mogen deze enkel aanwenden voor de betaling van zaken zoals omschreven in dit artikel. Onder de werkingskosten van de commissie kunnen bijvoorbeeld volgende kosten worden verstaan: kosten voor administratie en beheer van de organisatie, kosten voor telefonie, kopie en IT, kosten voor kantoor materiaal,... Er kan door de minister, in samenspraak met de commissies, ook een gelijke vergoeding voor de advocaten vastgelegd worden.

Artikel 37

Dit artikel bepaalt de indexering van het subsidiebedrag.

Artikel 38

De commissies mogen jaarlijks 10% van het subsidiebedrag overdragen als reserve naar het volgende jaar. De gecumuleerde reserve mag niet meer zijn dan 25% van de jaarlijkse subsidie-enveloppe. Dit biedt de mogelijkheid aan de commissies om uitzonderlijke bijkomende kosten zoals het vervangen van informaticasystemen of de organisatie van een symposium zelf op te vangen.

Artikel 39

De uitbetaling van de subsidies gebeurt in twee delen, elke keer 50% van het totaalbedrag. Een eerste uitbetaling wordt uitgevoerd voor het einde van februari. Een tweede uitbetaling gebeurt voor het einde van juli van hetzelfde jaar.

Artikel 40

De commissies dienen te verantwoorden hoe de subsidiemiddelen aangewend werden. Dit moet gebeuren in een inhoudelijk en financieel verslag. Dit artikel legt ook de minimumvoorwaarden vast waaraan deze verslagen moeten voldoen, alsook de gevolgen bij een laattijdige of gebrekkige indiening.

Artikel 41

Dit artikel beschrijft welke gegevens de commissies jaarlijks bezorgen aan de administratie. Het gaat om volgende gegevens: (1) het aantal vragen juridische eerstelijnsbijstand, (2) de leeftijd van de gebruikers, (3) het geslacht van de gebruikers, (4) de gezinssituatie van de gebruikers, (5) de nationaliteit van de gebruikers, (6) het probleemdomen waarop de vraag betrekking heeft, (7) de instanties waardoor de gebruiker verwezen is naar de juridische eerstelijnsbijstand en (8) de instanties waar de juridische eerstelijnsbijstand de gebruiker naar verwezen heeft. Het artikel bepaalt dat de gegevens anoniem zijn, of als dat niet mogelijk is voor het doel van de verwerking, gecodeerd. De minister bepaalt de voorwaarden inzake de codering van de gegevens. Het functioneel bevoegde onderdeel van de Vlaamse administratie inzake de juridische eerstelijnsbijstand is de verwerkingsverantwoordelijke van de gecodeerde persoonsgegevens.

Hoofdstuk 4. Projecten

Artikel 42

Dit artikel bepaalt dat subsidies kunnen worden verleend voor projecten die inspelen op de behoeften van de commissies of een maatschappelijke behoefte.

Hoofdstuk 5. Toezicht

Artikelen 43 tot en met 45

Deze artikelen bevatten de bepalingen m.b.t. het toezicht op de subsidievoorwaarden en de sanctioneringsprocedures indien aan deze voorwaarden niet wordt voldaan.

Hoofdstuk 6. Slotbepalingen

Artikelen 46 tot en met 53

Deze artikelen vormen de overgangs- en slotbepalingen.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De subsidiebepalingen in dit ontwerp van besluit gaan uit van het bestaande globale budget voor de commissies juridische bijstand. Hiervoor is op de begroting 2021 een recurrent bedrag beschikbaar van 1.024.000 euro op begrotingsartikel GBO-1GCE2EW-IS. Dit besluit heeft dan ook geen budgettaire weerslag.

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 12 mei 2021.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 24 juni 2021.

B. ESR-TOETS

Er is geen ESR-impact.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Voorliggend voorontwerp van besluit heeft geen weerslag op personeel, werkingsuitgaven, investeringen en schulden of ontvangsten van de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Na de tweede principiële goedkeuring zal de minister, bevoegd voor Justitie en Handhaving het advies inwinnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen.

Na verwerking van het advies van de Raad van State zal het voorontwerp van besluit geagendeerd worden voor definitieve goedkeuring.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar tweede principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de juridische eerstelijnsbijstand;
- 2° de Vlaamse minister, bevoegd voor Justitie en Handhaving te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de Raad van State in te winnen, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

Bijlagen:

1. Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de juridische eerstelijnsbijstand;
2. Het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens nr. 2021/61 van 20 juli 2021;
3. Het advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van 3 augustus 2021.